DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 30 mars 2000 *

I mål C-265/97 P,

Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA (VBA), Aalsmeer (Nederländerna), företrädd av advokaten G. van der Wal, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån A. May, 398, route d'Esch, Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 14 maj 1997 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (andra avdelningen i utökad sammansättning) i de förenade målen T-70/92 och T-71/92, Florimex och VGB mot kommissionen (REG 1997, s. II-693), i vilket det förs talan om upphävande av denna dom,

i vilket den andra parten är:

Florimex BV och Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB), Aalsmeer (Nederländerna), företrädda av advokaten J.A.M.P. Keijser,

* Rättegångsspråk: nederländska.

Nijmegen, delgivningsadress: advokatbyrån A. Kronshagen, 22, rue Marie-Adélaïde, Luxemburg,

sökande i första instans,

och

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av B.J. Drijber, rättstjänsten, i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av ordföranden på sjätte avdelningen J.C. Moitinho de Almeida, tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna L. Sevón, J.-P. Puissochet, P. Jann (referent) och M. Wathelet,

generaladvokat: A. Saggio,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 17 december 1998 av: Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA (VBA), företrädd av advokaten G. van der Wal, Florimex BV och Vereniging van

Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB), företrädd av advokaten J.A.M.P. Keijser, samt kommissionen, företrädd av W. Wils, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

och efter att den 8 juli 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA (nedan kallad VBA) har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 19 juli 1997, med stöd av artikel 49 i domstolens EG-stadga överklagat den dom som förstainstansrätten meddelade den 14 maj 1997 i de förenade målen T-70/92 och T-71/92, Florimex och VGB mot kommissionen (REG 1997, s. II-693, nedan kallad den överklagade domen), varigenom förstainstansrätten ogiltigförklarade kommissionens beslut (IV/32.751 — Florimex/Aalsmeer II och IV/32.990 — VGB/Aalsmeer, nedan kallat det omtvistade beslutet) i en skrivelse av den 2 juli 1992 om avslag på de klagomål som Florimex BV (nedan kallat Florimex) och Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (nedan kallad VGB) ingav avseende de avgifter för nyttjande av VBA:s lokaler som denna tar ut vid leverans av produkter från leverantörer som inte är medlemmar i VBA.

Bakgrunden i förstainstansrätten

2 Det framgår av den överklagade domen att VBA är en kooperativ sammanslutning, bildad enligt nederländsk rätt, för odlare av blommor och prydnadsväxter. Sammanslutningen företräder mer än 3 000 företag, varav den övervägande delen är nederländska och en mycket liten del är belgiska (punkt 1).

3 På sitt område i Aalsmeer (Nederländerna) anordnar VBA auktioner med blomsterprodukter. Dessa produkter omfattas av bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 234/68 av den 27 februari 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för levande träd och andra levande växter, lökar, rötter o.d., snittblommor och snittgrönt (EGT L 55, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 2, s. 5) (punkt 2).

4 VBA:s lokaler i Aalsmeer används främst för själva auktionerna, men en del av området är avsatt till uthyrning av "affärslokaler" för grossisthandel med blomsterprodukter, i synnerhet sortering och förpackning av dessa produkter. Hyresgästerna är framför allt grossister som handlar med snittblommor (punkt 4).

5 Florimex är ett blomsterhandelsföretag som är etablerat i Aalsmeer i närheten av VBA:s anläggning. Företaget importerar blomsterprodukter från medlemsstater i Europeiska gemenskapen och från tredje länder, för återförsäljning till i huvudsak grossister i Nederländerna (punkt 5).

6 VGB är en sammanslutning som har många av de nederländska grossisterna som handlar med blomsterprodukter som medlemmar, däribland såväl Florimex som grossister som är etablerade på VBA:s område (punkt 6).

7 Enligt artikel 17 i VBA:s stadgar skall medlemmarna sälja alla förbrukningsprodukter som odlas på deras mark genom VBA. Medlemmarna faktureras en avgift eller kommission (utropsavgift) för VBA:s tjänster. Denna avgift uppgick år 1991 till 5,7 procent av försäljningsintäkten (punkt 7).

8 I artikel 5.10 och 5.11 i föreskrifterna för VBA:s auktioner fanns fram till den 1 maj 1988 bestämmelser för att förhindra att sammanslutningens lokaler användes för leveranser, köp och försäljning av blomsterprodukter som inte hade passerat genom dess egna auktioner (punkt 8).

9 I fråga om sådana produkter beviljade VBA i praktiken endast tillstånd för affärsverksamhet på sitt område inom ramen för vissa standardavtal benämnda "handelsovereenkomsten" (handelsavtal) eller mot betalning av en avgift om 10 procent (punkt 9).

10 Genom handelsavtalen gav VBA vissa distributörer möjlighet att mot betalning av en avgift sälja och leverera vissa blomsterprodukter, som hade förvärvats på andra nederländska auktioner, eller utländska snittblommor till köpare som VBA hade godkänt (punkter 10 och 11).

11 Till följd av att Florimex ingav ett klagomål antog kommissionen den 26 juli 1988 beslut 88/491/EEG om ett förfarande enligt artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.379 — Bloemenveilingen Aalsmeer) (EGT L 262, s. 27).

12 I detta beslut fastslog kommissionen bland annat att de avtal som VBA slöt, och som innebar att distributörerna som var etablerade på VBA:s område och deras

leverantörer förband sig att, i fråga om blomsterprodukter som inte har köpts genom VBA, inte handla med eller leverera sådana produkter på VBA:s område utan dennes tillstånd och endast på de villkor som denna bestämt och att inte lagra sådana produkter på VBA:s område annat än mot betalning av en avgift som denna fastställt, utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG).

13 Kommissionen konstaterade även att de avgifter som var avsedda att förebygga att VBA:s lokaler användes på ett sätt som inte var avsett, som VBA hade ålagt distributörerna som var etablerade på dess område, samt handelsavtalen som slutits mellan VBA och dessa distributörer, i den form som de hade anmälts till kommissionen, också utgjorde en sådan överträdelse (punkt 18).

14 Från och med den 1 maj 1988 avskaffade VBA formellt de inköpsåtaganden och begränsningar av möjligheten att fritt förfoga över varor som följde av auktionsföreskrifterna samt av föreskrifterna med de omtvistade avgifterna samtidigt som den införde en "nyttjandeavgift" ("facilitaire heffing"). VBA införde också nya versioner av handelsavtalen (punkt 19).

15 I artikel 4.15 i auktionsföreskrifterna i dess lydelse vid den aktuella tidpunkten angavs att produktleveranserna till auktionsområdet kunde komma att underkastas en nyttjandeavgift. Med stöd av denna bestämmelse antog VBA med verkan från och med den 1 maj 1988 ett system med nyttjandeavgifter som senare har ändrats. Denna ordning ägde tillämpning på direktanskaffning för distributörer som var etablerade på VBA:s område, då dessa varor avsattes utan VBA:s medverkan (punkt 20).

16 Den ordning som var i kraft år 1991 innehöll följande delar:

a) Avgiften skulle erläggas av leverantören, det vill säga av den person som själv införde produkterna på auktionsområdet eller av det företag som hade tillåtit detta. Leveransen skulle kontrolleras vid infarten till området. Leverantören var skyldig att uppge de införda produkternas antal och natur, men inte deras destination.

b) Avgiften, som årligen skulle ses över, uttogs på grundval av antalet levererade stjälkar (snittblommor) eller växter och fastställdes till olika belopp för olika kategorier av produkter.

c) Avgiften bestämdes av VBA på grundval av de årliga genomsnittspriser som hade tagits ut inom de berörda kategorierna under det föregående året. Enligt VBA tillämpades en koefficient på cirka 4,3 procent av det årliga genomsnittspriset inom den berörda kategorin.

d) Enligt de "tillämpningsföreskrifter för nyttjandeavgiften" som VBA införde från och med februari 1990 kunde leverantörerna erlägga en avgift om 5 procent i stället för att tillämpa den ordning som beskrivs i punkterna b och c.

e) En hyresgäst som hyrde affärslokaler och förde in varor på VBA:s område skulle vara befriad från nyttjandeavgift då han hade köpt produkterna i fråga på en annan blomsterauktion inom gemenskapen, eller då han hade importerat dem för egen räkning till Nederländerna, förutsatt att han inte återförsålde dem till distributörer på auktionsområdet (punkt 21).

17 Genom ett cirkulär av den 29 april 1988 upphävde VBA, med verkan från och med den 1 maj 1988, de begränsningar som fram till dess hade föreskrivits i handelsavtalen. Det finns sedan dess tre typer av handelsavtal. Enligt alla dessa avtal tillämpas en avgift om 3 procent av bruttovärdet på varor som levereras till kunder på VBA:s område. Enligt VBA handlar det till stor del om produkter som inte i tillräckligt stor utsträckning odlas i Nederländerna (punkterna 22 och 23).

18 Genom skrivelser av den 18 maj, den 11 oktober och den 29 november 1988 ingav Florimex formellt ett klagomål till kommissionen avseende nyttjandeavgiften. VGB ingav ett liknande klagomål genom skrivelse av den 15 november 1988 (punkterna 29 och 30).

19 Efter det administrativa förfarandet underrättade kommissionen klagandena genom skrivelse av den 4 mars 1991 (nedan kallad skrivelsen enligt artikel 6), i enlighet med artikel 6 i kommissionens förordning nr 99/63/EEG av den 25 juli 1963 om sådana förhör som avses i artikel 19.1 och 19.2 i rådets förordning nr 17 (EGT 127, 1963, s. 2268; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 32), om att de uppgifter som den erhållit inte gav den möjlighet att bifalla deras klagomål avseende den nyttjandeavgift som VBA begärde (punkt 37).

20 De faktiska och rättsliga överväganden som föranledde kommissionen att dra denna slutsats presenterades detaljerat i en handling som bifogades skrivelsen enligt artikel 6. Kommissionen skickade också denna handling till VBA den 4 mars 1991 och preciserade att det handlade om ett utkast till ett beslut som den hade för avsikt att fatta med stöd av artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 av den 4 april 1962 om tillämpning av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror (EGT 30, 1962, s. 993; svensk specialutgåva, område 4, volym 1, s. 3) (punkt 38).

21 Kommissionen konstaterade under avsnittet "rättslig bedömning" i denna handling för det första att bestämmelserna om anskaffning för auktionsförsälj-

ning och reglerna angående direktanskaffning för distributörerna som var etablerade på VBA:s område ingick i en samling beslut och avtal om utbudet av blomsterprodukter på VBA:s område som omfattades av artikel 85.1 i fördraget. För det andra påpekade kommissionen att dessa beslut och avtal var nödvändiga för att fullfölja de mål som anges i artikel 39 i EG-fördraget (nu artikel 33 EG), i den mening som avses i artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 (punkt 39).

22 Beträffande tillämpningen av artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 i fråga om direktanskaffning för distributörerna som var etablerade på VBA:s område, fastslog kommissionen följande i punkt II 2 b i handlingen:

"Nyttjandeavgiften är av avgörande betydelse för VBA:s distributionssystem, eftersom dess konkurrensförmåga och således även dess överlevnad skulle äventyras utan denna. Följaktligen är även den nödvändig för att fullfölja de mål som anges i artikel 39.

Om VBA, som är specialiserad på export, vill vara i stånd att förverkliga sitt mål som företag, om sammanslutningen med andra ord vill kunna utvecklas och fortsätta att vara en viktig försörjningskälla för den internationella handeln med blommor, måste de exporterande distributörerna, med hänsyn till de sålda produkternas förgängliga och ömtåliga natur ('blomsterprodukter'), rent geografiskt befinna sig i närheten av denna. Den geografiska koncentrationen av efterfrågan inom VBA:s område, som VBA eftersträvar i eget intresse, är inte bara en konsekvens av att ett fullständigt produktsortiment erbjuds där, utan även, och framför allt, av att dessa distributörer där förfogar över tjänster och lokaler som gynnar deras handel.

Den ekonomiska fördel som den geografiska koncentrationen av tillgång och efterfrågan inom VBA:s område utgör är resultatet av betydande ansträngningar, såväl ekonomiska som ideella, från VBA:s sida.

Om distributörerna kostnadsfritt kunde dra fördel av detta skulle VBA:s överlevnad äventyras, eftersom den diskriminerande behandling av leverantörerna som är knutna till VBA som detta skulle ge upphov till skulle förhindra en minskning av VBA:s fasta kostnader och täckandet av dess löpande driftskostnader" (punkt 41).

23 Vad beträffar frågan om VBA genom nyttjandeavgiften tillskansade sig en obefogad fördel som verkade som en konkurrensbegränsning, ansåg kommissionen i punkt II 2 b femte och sjätte stycket i samma handling att avgiftsnivån inte behövde beräknas med matematisk precision, genom en fördelning av de olika kostnader som kunde hänföras till företagets interna ekonomi, utan att det var tillräckligt att jämföra nivån på de avgifter som respektive leverantör hade fakturerats. Kommissionen drog i punkt II 2 b sjunde stycket följande slutsats:

"[V]id en jämförelse av utropsavgifterna och nyttjandeavgifterna framgår att leverantörerna i stor utsträckning garanteras lika behandling. Förvisso utgörs en obestämbar del av utropsavgiften av ersättning som skall utges i utbyte mot den tjänst som utroparen tillhandahåller, men i den mån som en jämförelse med nyttjandeavgiftens nivå är möjlig i detta fall, utgörs motprestationen för denna tjänst av anskaffningsåtaganden. De distributörer som har slutit handelsavtal med VBA gör också dessa anskaffningsåtaganden. Följaktligen medför reglerna om nyttjandeavgiften inte verkningar som är oförenliga med den gemensamma marknaden" (punkt 42).

24 Slutligen ansåg kommissionen i punkt II 2 b sjätte stycket att nyttjandeavgiften har samma verkan som det lägsta utropspriset på en auktion. Enligt kommissionen innebar detta följande: "Ju mer det faktiska priset sänks, desto större blir avgiftsbördan. Detta resulterar i att anskaffningen hämmas under perioder med ett utbudsöverskott, vilket naturligtvis är önskvärt" (punkt 43).

25 Genom en skrivelse av den 17 april 1991 besvarade Florimex och VGB skrivelsen enligt artikel 6 och vidhöll därvid sina klagomål avseende nyttjandeavgiften (punkt 44).

26 Den 2 juli 1992 skickade kommissionen ett rekommenderat brev med mottagningsbevis till sökandenas advokat, där det preciserades att motiveringen i detta var ett tillägg till och en förklaring av motiveringen i kommissionens skrivelse enligt artikel 6, som det hänvisade till. Kommissionen fortsatte enligt följande:

"Kommissionen grundar sin konkurrensrättsliga bedömning på samtliga beslut och avtal om utbudet av blomsterprodukter på VBA:s område. Reglerna för direktanskaffning för näringsidkarna på detta område är endast en del av denna helhet. Enligt kommissionens mening är i princip alla berörda beslut och avtal nödvändiga för att fullfölja de mål som anges i artikel 39 i EEG-fördraget. Det förhållandet att kommissionen ännu inte har konstaterat detta i ett formellt beslut enligt artikel 2 i förordning nr 26/62 påverkar inte kommissionens positiva inställning i detta avseende" (punkterna 45 och 46).

27 Den 21 september 1992 väckte Florimex och VGB talan i mål T-70/92 respektive T-71/92 avseende det omtvistade beslutet (punkt 52).

28 Genom en inlaga som ingavs i de båda målen den 16 oktober 1992 framställde kommissionen en invändning om rättegångshinder enligt artikel 114.1 i förstainstansrättens rättegångsregler (punkt 53).

29 Förstainstansrätten (första avdelningen) beslutade den 6 juli 1993 att invändningen om rättegångshinder skulle prövas i samband med att talan prövades i sak. (punkt 55).

30 Genom beslut meddelat av ordföranden på förstainstansrättens första avdelning den 13 juli 1993 tilläts VBA att intervenera i de förenade målen T-70/92 och T-71/92 (punkt 56).

Den överklagade domen

31 Genom den överklagade domen biföll förstainstansrätten talan och ogiltigförklarade det omtvistade beslutet.

32 Förstainstansrätten konstaterade, i punkt 137 i den överklagade domen, att kommissionen, i den handling som bifogades skrivelsen enligt artikel 6 och som utgjorde en integrerad del av motiveringen av det omtvistade beslutet, hade konstaterat att nyttjandeavgiften inte föll under artikel 85.1 i fördraget endast på grund av att den var "av avgörande betydelse för VBA:s distributionssystem", vilket enligt kommissionen var "nödvändigt för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 i fördraget" i den mening som avses i artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26.

33 Av det skälet ansåg förstainstansrätten, i punkt 138, att den inte behövde ta ställning till de argument som VBA åberopade vid förhandlingen, om att artikel 85.1 i fördraget inte skulle vara tillämplig eller om den eventuella tillämpligheten av artikel 2.1 andra meningen i förordning nr 26, utan endast till lagenligheten av kommissionens slutsats i det omtvistade beslutet, enligt vilken nyttjandeavgiften föll under artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26.

34 Vid prövningen av grunderna avseende att artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 inte var tillämplig och bristande motivering i detta avseende bedömde förstainstansrätten särskilt det omtvistade beslutets motivering och gjorde inledningsvis några påpekanden.

35 I punkt 146 konstaterade förstainstansrätten att det mål som underställts den rörde ett jordbrukskooperativs föreskrifter om uttag av en avgift på transaktioner mellan två kategorier av tredje män, nämligen dels oberoende grossister som är etablerade på VBA:s område, dels leverantörer som till dessa köpare vill leverera produkter från andra jordbruksproducenter i gemenskapen eller produkter från tredje land som befinner sig i fri omsättning i gemenskapen. Enligt förstainstansrätten gick en sådan avgift utöver det interna förhållandet mellan medlemmarna i kooperativet och utgjorde genom sin beskaffenhet ett hinder för handeln mellan oberoende grossister och de odlare eller producenter som inte var medlemmar i det berörda kooperativet.

36 I punkt 147 påpekade förstainstansrätten att kommissionen hittills aldrig hade konstaterat att ett avtal mellan medlemmarna i ett kooperativ, som påverkade fri tillgång till distributionskanalerna för jordbruksprodukter för personer som inte är medlemmar, var nödvändigt för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 i fördraget.

37 Förstainstansrätten tillade, i punkterna 148—150 i den överklagade domen, att kommissionen i sin tidigare beslutspraxis i allmänhet hade slutit sig till att avtal som inte omnämndes i förordningen om upprättande av den gemensamma organisationen som ett sätt för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 inte var nödvändiga i den mening som avses i artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26. Därefter påpekade den att i den gemensamma organisation av marknaden för levande växter och blomsterprodukter, som inrättades genom ovannämnda förordning nr 234/68, föreskrevs inte någon möjlighet för jordbrukskooperativen att ålägga tredje män en sådan avgift. Slutligen angavs att kommissionen hade bekräftat att den inte kände till att det finns någon avgift som liknade nyttjandeavgiften i andra jordbrukssektorer. Förstainstansrätten ansåg, i punkt 151, att kommissionen borde ha gjort sitt resonemang särskilt tydligt, då beslutet hade betydligt större räckvidd än tidigare beslut. Förstainstansrätten hänvisade i det avseendet till dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m.fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1491, punkterna 31—33; svensk specialutgåva, volym 2, s. 525).

38 I punkt 152 fastslog förstainstansrätten, med hänvisning till dom av den 12 december 1995 i mål C-399/93, Oude Luttikhuis m.fl. (REG 1995, s. I-4515, punkterna 23—28), att motiveringsskyldigheten var ännu mer långtgående då artikel 2 i förordning nr 26 skulle tolkas restriktivt, eftersom det handlade om ett undantag från den allmänna regeln i artikel 85.1 i fördraget.

39 I punkt 153 påpekade förstainstansrätten att artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 endast var tillämplig om avtalet mellan medlemmarna i ett kooperativ främjade förverkligandet av alla målen i artikel 39. Till stöd för detta hänvisade förstainstansrätten till dom av den 15 maj 1975 i mål 71/74, Frubo mot kommissionen (REG 1975, s. 563, punkterna 22—27), samt till domen i det ovannämnda målet Oude Luttikhuis m.fl., punkt 25. Av kommissionens motivering borde det även ha framgått på vilket sätt avtalet i fråga uppfyllde vart och ett av de mål som anges i artikel 39, eller åtminstone på vilket sätt kommissionen kunnat förena dessa ibland motstridiga mål så att artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 kunde tillämpas.

40 Det var mot bakgrund av dessa överväganden som förstainstansrätten granskade motiveringen av det omtvistade beslutet vad avser de, enligt förstainstansrättens mening, tre huvudsakliga argument som åberopades för att motivera nyttjandeavgiften i förhållande till artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26, nämligen behovet att säkerställa VBA:s överlevnad, förekomsten av en motprestation för uttaget av nyttjandeavgiften och att nyttjandeavgiften hade en verkan som liknar den verkan som det lägsta utropspriset på en auktion har.

41 Vad beträffar behovet att säkerställa VBA:s överlevnad medgav förstainstansrätten, i punkt 156, att den juridiska formen som VBA valt, det vill säga ett kooperativ, i princip motsvarade de mål som anges i artikel 39 i fördraget. Förstainstansrätten betvivlade att det verkligen skulle föreligga ett hot mot VBA:s överlevnad i avsaknad av nyttjandeavgiften, men godtog, i punkt 159, antagandet att vissa av de nuvarande medlemmarna i VBA i avsaknad av en sådan avgift skulle lämna VBA och att en sådan utveckling skulle medföra en risk för att själva fortlevnaden av VBA:s system ifrågasätts.

42 Förstainstansrätten ansåg dock att det härav inte automatiskt följde att nyttjandeavgiften, eller ett system för auktionsförsäljning där det behövs en sådan avgift, uppfyller alla villkor i artikel 39 i fördraget. I punkt 161 påpekade förstainstansrätten att avgiften kunde få negativa verkningar för andra jordbruksproducenter i gemenskapen som inte var medlemmar i VBA, men vars intressen också omfattades av artikel 39 i fördraget.

43 Förstainstansrätten ansåg, i punkt 162, att en avgift som ett jordbrukskooperativ tar ut på leveranser till oberoende köpare från producenter som inte är medlemmar normalt får till följd att priserna på sådana transaktioner stiger och utgör åtminstone ett väsentligt hinder för andra jordbruksproducenters frihet att sälja genom distributionskanalerna i fråga.

44 Härav drog förstainstansrätten, i punkt 163, slutsatsen att även om VBA:s system motsvarade vissa av de mål som anges i artikel 39 i fördraget, kunde nyttjandeavgiften i vissa avseenden strida mot dessa mål, bland annat på de sätt som nämns i artikel 39.1 b, 39.1 d och 39.1 e, genom att förhindra en höjning av inkomsten för enskilda producenter som inte var medlemmar i VBA, genom att försvåra tryggandet av dessa andra producenters leveranser och genom att förhindra en gynnsam prisutveckling ur konsumenternas synvinkel.

45 Förstainstansrätten konstaterade vidare, i punkt 164, att även om direktförsäljning till de köpare som är etablerade på VBA:s område vore mindre kostsam eller effektivare för vissa producenter än VBA:s aktuella system, skulle nyttjandeavgiften, som utgör ett väsentligt medel för att avskräcka framför allt de mest betydelsefulla medlemmarna från att lämna sammanslutningen, dock kunna få negativa återverkningar för den rationella utvecklingen av jordbruket, höjningen av inkomsten för enskilda jordbruksproducenter och för konsumenternas leveranspriser i strid med de mål som anges i artikel 39.1 a, 39.1 b och 39.1 e. Enligt förstainstansrätten skulle en sådan bestämmelse medföra en omättlig begränsning av friheten för en medlem i ett jordbrukskooperativ att lämna detta och vara svår att förena med de mål som anges i artikel 39 i fördraget.

46 Efter att ha fastställt att kommissionen ställdes inför en komplicerad situation, där små och stora medlemmar i VBA, andra jordbruksproducenter i gemenskapen samt berörda mellanhänder hade olika och motstridiga intressen, fastslog förstainstansrätten, i punkt 165, att kommissionens motivering under sådana omständigheter inte kunde begränsas till det enda övervägandet att VBA:s överlevnad i dess nuvarande form skulle vara hotad utan nyttjandeavgiften. Enligt förstainstansrätten borde även nyttjandeavgiftens verkningar för andra producenter i gemenskapen ha beaktats i denna motivering, liksom det gemenskapsrättsliga intresset av att upprätthålla en konkurrens som inte är snedvriden.

47 I punkterna 166—168 konstaterade förstainstansrätten att det saknades en sådan motivering samt en uttrycklig motivering av på vilket sätt nyttjandeavgiften, eller

ett system för auktionsförsäljning som inte kan överleva utan en sådan avgift, motsvarade vart och ett av de mål som anges i artikel 39.1 a—39.1 e i fördraget, och på vilket sätt kommissionen hade förenat dessa olika mål för att nyttjandeavgiften skulle kunna betraktas som "nödvändig" för att förverkliga dessa i den mening som avses i artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26.

48 Vad beträffar frågan om nyttjandeavgiften var berättigad på grund av en verklig och proportionerlig motprestation ansåg förstainstansrätten, i punkt 170, att inom ramen för artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 kan det gemenskapsrättsliga intresset av att säkerställa VBA:s överlevnad endast förenas med det likaså legitima gemenskapsrättsliga intresset av att garantera att andra jordbruksproducenter får tillgång till distributionskanalerna om nyttjandeavgiften tagits ut på ett proportionerligt sätt, som motprestation för en tjänst eller annan förmån av sådant värde som gör beloppet motiverat.

49 I punkt 171 framhöll förstainstansrätten att om nyttjandeavgiften inte är berättigad på grund av en sådan verklig motprestation, eller om avgiftsbeloppet överstiger värdet av motprestationen, innebär det att befintliga medlemmar i VBA gynnas på bekostnad av vissa jordbruksproducenter, och avgiften är då en förtäckt konkurrensbegränsning, som inte är tillräckligt objektivt berättigad. Eftersom artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26 skall tolkas restriktivt, ansåg förstainstansrätten att en avgift som har sådana verkningar inte kan anses som "nödvändig" för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 i fördraget, i den mening som avses i denna bestämmelse.

50 I punkterna 172—175 angav förstainstansrätten att koncentrationen av tillgång och efterfrågan inom VBA:s område var den enda fördel som åberopats som motprestation för den av VBA uttagna nyttjandeavgiften.

51 I punkt 178 drog förstainstansrätten slutsatsen att motiveringen av det omtvistade beslutet måste ge parterna, och i förekommande fall förstainstansrätten, möjlighet att kontrollera att avgiften i fråga inte översteg en skälig ersättning för denna ekonomiska fördel.

52 I det avseendet påpekade förstainstansrätten, i punkt 179, att den ekonomiska fördel som koncentrationen av efterfrågan utgjorde endast beskrevs i mycket allmänna ordalag i det omtvistade beslutet, utan några preciseringar av på vilket sätt värdet av denna förmån, och nyttjandeavgiftens belopp som följde av denna, konkret kunde beräknas och uppskattas.

53 I punkterna 180 och 181 tillbakavisade förstainstansrätten motiveringen att nyttjandeavgiften ungefär motsvarade utropsavgiften, vilket skulle innebära en likabehandling av de berörda leverantörerna, eftersom de som sålde på auktioner till skillnad från övriga leverantörer även godtog ett anskaffningsåtagande gentemot VBA, om dessa fick ta del av alla VBA:s tjänster.

54 Förstainstansrätten ansåg att avsaknaden i det omtvistade beslutet av beräkningar av de olika kostnader som var förbundna med olika leverantörers nyttjande av VBA:s diverse tjänster och faciliteter inte gjorde det möjligt för den att kontrollera om nyttjandeavgiften översteg en skälig ersättning för denna fördel och om det föreskrivna beloppet var nödvändigt för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 i fördraget.

55 Vad beträffar motiveringen i det omtvistade beslutet att nyttjandeavgiften hade samma verkan som det lägsta utropspriset på en auktion, påpekade förstainstansrätten, i punkt 185, att detta övervägande inte utgjorde en tillräcklig motivering för att fastställa att nyttjandeavgiften var nödvändig för att förverkliga de mål som anges i artikel 39 i den mening som avses i artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26.

56 I punkt 186 konstaterade förstainstansrätten nämligen att det saknades en motivering som förklarade vad som talade för inställningen att skyddet av minimipriserna för ett jordbrukskooperativ som är organiserat på grundval av auktionsförsäljningar skulle gå före det intresse som andra jordbruksproducenter, som inte är medlemmar i kooperativet, har av att fritt sälja sina produkter till oberoende distributörer. Enligt förstainstansrätten innehöll det omtvistade beslutet inte heller någon motivering som visade att alla de mål som anges i artikel 39 i fördraget var uppfyllda.

57 Förstainstansrätten drog, i punkt 187, slutsatsen att av vad anförts följde att grunden avseende en otillräcklig motivering av det omtvistade beslutet, vad beträffar tillämpningen av artikel 2.1 första meningen i förordning nr 26, skulle anses som befogad.

58 Förstainstansrätten godtog även grunden att utomstående leverantörer och de som slutit handelsavtal behandlades olika i fråga om nivån på nyttjandeavgiften respektive nivån på den avgift som föreskrevs i handelsavtalen.

59 I det avseendet konstaterade förstainstansrätten, i punkt 192, att i handelsavtalen föreskrevs inte några specifika anskaffningsåtaganden för näringsidkaren, som skulle kunna motivera att en lägre avgift än nyttjandeavgiften tillämpades. Det enda "åtagandet" var att avtalet helt enkelt inte förlängdes utöver sin ettåriga löptid om de som slutit ett handelsavtal inte sålde de avtalsenliga produkterna enligt VBA:s önskemål.

60 Förstainstansrätten drog härav slutsatsen, i punkt 194, att det omtvistade beslutet inte var tillräckligt motiverat för att förstainstansrätten skulle kunna kontrollera om det fanns fog för kommissionens konstaterande att skillnaden i behandling av de två leverantörsgrupperna i fråga var objektivt berättigad.

61 Under dessa omständigheter ogiltigförklarade förstainstansrätten det omtvistade beslutet, utan att det var nödvändigt att pröva de andra grunder som Florimex och VGB hade åberopat vid förstainstansrätten.

Begäran om att få inkomma med skriftligt yttrande med anledning av generaladvokatens förslag till avgörande

62 VBA har genom en skrivelse av den 2 december 1999 riktad till domstolens kansli begärt att få inkomma med ett skriftligt yttrande med anledning av det förslag till avgörande som generaladvokaten föredrog den 8 juli 1999 och som den fick del av bara några dagar tidigare. VBA har i det avseendet åberopat rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna avseende räckvidden av artikel 6.1 i konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt dom av den 20 februari 1996 i mål Vermeulen mot Belgien, *Reports of Judgements and Decisions*, 1996 I, s. 224.

63 Av de skäl som domstolen angav i beslutet av den 4 februari 2000 i mål C-17/98, Emesa Sugar (REG 2000, s. I-665) saknas anledning att bifalla denna begäran.

Överklagandet

64 Till stöd för sitt överklagande har VBA åberopat åtta grunder.

65 Den första, den fjärde, den femte och den sjätte grunden avser både omfattningen av förstainstansrättens prövning av det omtvistade beslutet och huruvida dess

bedömning var korrekt. Den andra och den tredje grunden avser det sätt på vilket förstainstansrätten avgränsade föremålet för tvisten. Den sjunde och den åttonde grunden avser annan specifik kritik som förstainstansrätten framförde avseende det omtvistade beslutet.

Den första, den fjärde, den femte och den sjätte grunden

66 Som första grund har VBA gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att uppställa alltför stränga krav i fråga om motiveringen av det omtvistade beslutet. Förstainstansrätten underlät därigenom att beakta kommissionens befogenhet att företa skönsmässiga bedömningar när den fattar beslut enligt artikel 39 i fördraget jämförd med artikel 2.1 i förordning nr 26.

67 VBA har i det avseendet påpekat att de fem målen med den gemensamma jordbrukspolitiken, vilka anges i artikel 39.1 i fördraget, kan visa sig vara oförenliga och stå i strid med konkurrensrätten. Enligt VBA skall artikel 2.1 i förordning nr 26 i detta sammanhang tolkas så att de mål som anges i artikel 39 i fördraget skall ges företräde. VBA har i det avseendet hänvisat till dom av den 15 oktober 1996 i mål C-311/94, Ijssel-Vliet (REG 1996, s. I-5023, punkt 31).

68 VBA anser att motiveringsskyldighetens omfattning varierar beroende på vilken typ av rättsakt det rör sig om. I ett beslut om avslag på ett klagomål inom konkurrensområdet är kommissionen inte skyldig att ta ställning till samtliga argument som framförts av dem som ingett klagomålet. Kommissionen behöver endast ange de omständigheter och rättsliga överväganden som är av väsentlig betydelse för det antagna beslutet.

69 Vad beträffar omfattningen av prövningen av det omtvistade beslutets lagenlighet har VBA gjort gällande att förstainstansrätten enbart borde ha kontrollerat om kommissionen gjort en uppenbart oriktig bedömning. VBA hävdar att förstainstansrätten, under sken av att den bedömde beslutets motivering, gjorde en mycket detaljerad prövning av om kommissionens bedömning i sak var korrekt. Förstainstansrätten åsidosatte därigenom artikel 173 andra stycket i EG-fördraget (nu artikel 230 andra stycket EG i ändrad lydelse).

70 Utan att beakta kommissionens behörighet, vilken hade fastslagit att VBA:s samtliga föreskrifter omfattades av artikel 85.1 i fördraget men uppfyllde villkoren i artikel 2.1 i förordning nr 26, fastslog förstainstansrätten att nyttjandeavgiften som sådan omfattades av artikel 85.1 och att det därför var nödvändigt att undersöka om villkoren i artikel 2.1 i förordning nr 26 var uppfyllda.

71 VBA har dessutom gjort gällande att kommissionen enligt förstainstansrättens dom av den 18 september 1992 i mål T-24/90, Automec mot kommissionen (REG 1992, s. II-2223; svensk specialutgåva, volym 13), inte är skyldig att fastställa att det föreligger en överträdelse, utan den kan avslå ett klagomål därför att gemenskapsintresse saknas. Om kommissionen skulle vara skyldig att i ärenden som detta bevisa att en kooperativ sammanslutnings föreskrifter är nödvändiga för att förverkliga vart och ett av den gemensamma jordbrukspolitikens mål skulle institutionen tvingas att allt oftare avslå klagomål med stöd av denna rättspraxis. VBA betvivlar att en sådan utveckling skulle vara förenlig med allmänintresset.

72 Som svar på den första grunden har Florimex och VGB gjort gällande att kommissionen inte har någon behörighet enligt förordning nr 26 att företa skönsmässig bedömning, utan att den endast kan fastställa huruvida villkoren i artikel 2.1 i förordningen är uppfyllda eller ej. Eftersom artikel 2.1 utgör ett undantag från artikel 85.1 i fördraget och därför skall tolkas restriktivt, anser Florimex och VGB att förstainstansrätten inte kunde inskränka sig till en mindre omfattande prövning av det omtvistade beslutet. Följaktligen borde motiveringsskyldigheten ha iakttagits noggrant.